

Advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Dijkverbetering Merwededijk
fase I en II

14 augustus 1996

792-29

ISBN 90-421-0067-2
Utrecht, Commissie voor de milieu-effectrapportage.

commissie voor de milieu-effectrapportage

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC 's-HERTOGENBOSCH

uw kenmerk
386706

uw brief
d.d. 3 juni 1996

ons kenmerk
U544-96/Dm/cr/eb/
792-29

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het MER
Dijkverbetering Merwededijk fase I en II

doorkiesnr.
(030) 234 76 66

Utrecht,
14 augustus 1996

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over verbetering van de dijkvakken Merwededijk fase I en II van de linkeroever van de Boven-Merwede (tussen Sleeuwijk en Woudrichem). Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

ing. E.M. Mastenbroek
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Dijkverbetering Merwededijk fase I en II

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Dijkverbetering Merwededijk fase I en II

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieu-effectrapport over
Dijkverbetering Merwededijk fase I en II,

uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant door de Commissie voor de
milieu-effectrapportage; namens deze,

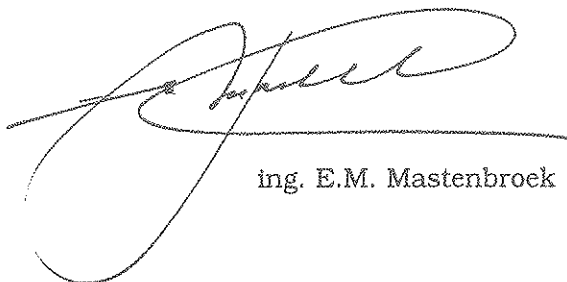
de werkgroep m.e.r. Dijkverbetering Merwededijk fase I en II

de secretaris

drs. M.S. Deimel

de voorzitter

ing. E.M. Mastenbroek

Utrecht, 14 augustus 1996

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdpunten van het advies	1
1. Inleiding	3
2. Probleemstelling, doel en besluitvorming	4
2.1 Probleemstelling en doel	4
2.2 Besluitvorming	5
2.3 Visie	5
2.4 Deelsecties, knelpunten en aandachtspunten	6
3. Voorgenomen activiteit en alternatieven	7
3.1 Ontwerputgangspunten van de voorgenomen activiteit	7
3.2 Varianten	8
3.3 Alternatieven	9
4. Bestaande milieutoestand en milieugevoigen	11
4.1 Algemeen	11
4.2 Geomorfologie en bodem	12
4.3 Landschap, natuur en cultuurhistorie	12
4.3.1 Landschap	12
4.3.2 Natuur	12
4.3.3 Cultuurhistorisch erfgoed	13
4.4 Woon- en leefmilieu	13
5. Vergelijking van alternatieven	14
6. Leemten in kennis	14
7. Evaluatieprogramma	14
8. Vorm en presentatie	15
9. Samenvatting van het MER	15

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 3 juni 1996, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 105 d.d. 5 juni 1996
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch heeft het voornemen om voor de dijkvakken Merwededijk fase I en II, tussen Sleeuwijk en Woudrichem, een dijkverbeteringsplan op te stellen (ex artikel 7 van de Wet op de waterkering). Het te verbeteren dijkvak ligt grotendeels in de gemeente Woudrichem (dijkpalen 1008 – 1034); het overige deel (dijkpalen 1034 – 1036) ligt in de gemeente Werkendam. De totale lengte van het dijkvak bedraagt circa 2,8 kilometer.

De Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) heeft de inhoud van het Globaalplan/Startnotitie Merwededijk fase I en II in hoofdlijnen getoetst. De bevindingen van deze toetsing op hoofdlijnen zijn weergegeven in dit advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport Dijkverbetering Merwededijk fase I en II.

Als hoofdpunt van dit advies beveelt de Commissie aan om een profielvariant te ontwikkelen, waarbij het bestaande ruimtebeslag als uitgangspunt wordt gehanteerd. Daarbij kan onder andere worden gedacht aan een gedetailleerde kruin (op het basisprofiel van 1:3 een 'top' van 1:2 of 1:2,5) en/of behoud van het huidige binnentalud.

Coen

9

1. INLEIDING

Het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch heeft het voornemen om voor de dijkvakken Merwededijk fase I en II, tussen Sleeuwijk en Woudrichem, een dijkverbeteringsplan op te stellen (ex artikel 7 van de Wet op de waterkering). Het te verbeteren dijkvak ligt grotendeels in de gemeente Woudrichem (dijkpalen 1008 – 1034); het overige deel (dijkpalen 1034 – 1036) ligt in de gemeente Werkendam. De totale lengte van het dijkvak bedraagt circa 2,8 kilometer.

Per brief van 3 juni 1996 (zie bijlage 1) stelde het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (bevoegd gezag in deze m.e.r.-procedure) de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid advies uit te brengen voor de richtlijnen voor de inhoud van het op te stellen milieu-effectrapport (MER).

De openbare bekendmaking van de start van de m.e.r.-procedure vond plaats in de Staatscourant nummer 105 van 5 juni 1996 (zie bijlage 2).

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage. De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de milieu-effectrapportage en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Het doel van dit advies is om de gewenste inhoud van de richtlijnen voor het MER aan te geven. In de 'Hoofdpunten van het advies' zijn de belangrijkste punten van het advies beknopt weergegeven.

Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de via het bevoegd gezag ontvangen adviezen, commentaren en opmerkingen. In bijlage 4 is een overzicht van deze reacties opgenomen.

De Commissie haakt in haar advies in op het Globaalplan/Startnotitie, waarin de contouren voor de planvorming in de Projectnota/MER zijn aangegeven. Dit betekent dat de Commissie in feite al een aantal onderdelen, in het bijzonder de visie-ontwikkeling en de selectie van principe-oplossingen, heeft getoetst op juistheid, compleetheid en relevantie voor de uiteindelijke besluitvorming. Dit advies richt zich vooral op die onderwerpen en punten die in de Projectnota/MER nog nader moeten worden toegelicht en onderzocht en op die stappen in het planvormingsproces die nog moeten worden ontwikkeld.

2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

2.1 Probleemstelling en doel

In de startnotitie is in de probleemstelling voor dit project aangegeven dat de hoogte (en mogelijk ook de stabiliteit en de kwelweglengte) van de dijk op het traject Woudrichem – Sleeuwijk niet voldoet (voldoen) aan de veiligheidseisen op basis van de in 1995 vastgestelde maatgevende hoogwaterstanden (MHW's). Tevens is aangegeven welke knelpunten als gevolg van dijkversterking kunnen ontstaan (LNC-waarden, bebouwing, verkeer).

Geef met betrekking tot de probleemstelling aan of, en zo ja in hoeverre, rekening is gehouden met de laatste twee hoogwaterstanden en motiveer dit.

In het MER dient de uitwerking van de probleemstelling zich toe te spitsen op de volgende punten:

- Verklaar het opmerkelijke verschil in noodzakelijk geachte verhoging (0,7 meter bij Woudrichem en 0,25 meter bij Sleeuwijk).
- Geef de huidige en toekomstig gewenste kruinhoogte aan. Besteed hierbij ook aandacht aan de gewenste kruinbreedte vanuit dijktechnisch beheer en de verkeersfunctie.
- Geef met betrekking tot de stabiliteit, piping en micro-stabiliteit gedetailleerd aan wat de technische tekortkomingen aan de dijk zijn en wat mogelijke oplossingen daartoe zijn. Bij de beoordeling van de mechanismen dient rekening te worden gehouden met de maatregelen die bij de versterking van circa 1980 zijn getroffen, zoals het aanbrengen van een kleikist in de hoogliggende zandlaag. Tevens dient met berekeningen te worden aangetoond dat de getroffen maatregelen (waaronder het aanbrengen van een kleikist) effectief zijn voor het betreffende bezwijkmechanisme.

In de startnotitie is de doelstelling van de voorgenomen activiteit voldoende duidelijk weergegeven.

2.2 Besluitvorming

Beleidskader

Van overheidsbesluiten, zoals vastgelegd in beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, moet worden aangegeven welke eisen ze stellen of welke beperkingen ze opleggen aan de besluitvorming voor het dijkversterkingsplan voor het dijkvak Fase I en II van de linkeroever van de Boven-Merwede.

De betreffende besluiten en voornemens op rijks-, provinciaal- en gemeentelijk niveau en van het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch zijn reeds voldoende uitgewerkt in hoofdstuk 8 van het Globaalplan/Startnotitie.

Te nemen besluiten

Het besluit waarvoor het MER wordt opgesteld en de overheidsinstantie die dit besluit zal nemen, moeten worden vermeld. Tevens moet worden beschreven volgens welke procedure en tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken.

Voorts moeten de besluiten worden aangegeven die nog moeten worden genomen om de verbetering van de waterkering te realiseren.

2.3 Visie

In het Globaalplan/Startnotitie is een visie op hoofdlijnen ontwikkeld voor de dijkversterking in de lijn van de *Handreikingen* van de TAW. In de visie is, op basis van een globale inventarisatie van LNC-elementen en het relevante beleid, een beschrijving gegeven van de huidige en gewenste ruimtelijke kwaliteiten. Met behulp van deze visie zijn knelpunten geïdentificeerd en is een eerste stap gezet om het aantal principe-oplossingen in te perken.

Naar de mening van de Commissie is de in het Globaalplan/Startnotitie gepresenteerde visie op de in het geding zijnde LNC-waarden in grote lijnen toereikend. Met betrekking tot de weergegeven prioriteitsstelling die ten behoeve van de selectie van varianten en alternatieven zal worden gehanteerd acht de Commissie echter een nadere onderbouwing in het MER noodzakelijk, waarbij ter zake van de vierde prioriteitsstelling aandacht wordt gevraagd voor de mogelijke *ontwikkeling* van natte natuur (aan de dijkvoet).

De Commissie acht het verder wenselijk dat in het MER helder wordt omschreven welke vormelementen van de sculptuur van de dijk als karakteristiek kunnen worden aangemerkt. De hoge berm aan het binnentalud van de dijk, met de daarop aanwezige bebouwing en grondgebruik, kan worden aangemerkt als een kenmerkend gegeven voor dit dijkvak. Als hiermee ook wordt bedoeld op de hellingshoek van het dijklichaam vraagt de Commissie om een nadere onderbouwing voor deze waardetoekenning.

2.4 Deelsecties, knelpunten en aandachtspunten

In paragraaf 4.3 van het Globaalplan/Startnotitie wordt ingegaan op deelsecties, knelpunten en aandachtspunten.

De Commissie vraagt aandacht voor de volgende punten:

- Naar de mening van de Commissie hoort een conclusie over het wel of niet indelen van het onderhavige dijkvak in deelsecties in het MER te worden voorafgegaan door een beschouwing over de mogelijke knelpunten. De Commissie acht het dan ook zinvol de overwegingen om al dan niet tot een indeling in deelsecties over te gaan te koppelen aan de beschrijving van de voorgenomen activiteit en de beschrijving van de alternatieven.
- De Commissie acht het derde knelpunt op pagina 29 van het Globaalplan/Startnotitie geen zwaarwegend knelpunt, omdat de beplanting buitendijks (griendstrook genoemd) te hoog is gelegen om een (landschapsecologisch waardevolle) griend te suggereren.
- Naast het aandachtspunt 'natuurcompensatie' moet in het MER ook aandacht worden besteed aan eventuele rivierbedcompensatie in het geval dat buitendijkse versterking of de eventuele natuurontwikkeling in de uiterwaard leidt tot een verkleining van de doorstroomcapaciteit van de rivier bij hoogwater.
- Tenslotte adviseert de Commissie in het MER de mogelijkheid om streekeigen specie toe te passen bij de dijkversterking nader te onderzoeken.

3.

VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Het bevoegd gezag kan bepalen dat, indien niet alle nadelige gevolgen voor het milieu kunnen worden beperkt, bij de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven tevens de mogelijkheden worden beschreven om door het treffen van voorzieningen of maatregelen elders de resterende nadelige gevolgen te compenseren."

3.1

Ontwerpuitgangspunten van de voorgenomen activiteit

De Commissie stemt in hoofdlijnen in met de in hoofdstuk 5 (programma van wensen en eisen) van het Globaalplan/Startnotitie weergegeven ontwerpuitgangspunten. Met betrekking tot de volgende uitgangspunten heeft de Commissie opmerkingen:

- *accentuering bocht in tracé*
De Commissie adviseert in het MER een mogelijke accentuering met een natte waterhoudende laagte aan de dijkvoet te onderzoeken (vervanging smalle sloot; geen accentuering met droge wilgaanplant).
- *niet aantasten Kraayenveldse bos*
Een goede toekomstige waterhuishouding is een voorwaarde voor behoud van het Kraayenveldse bos.
- *zoveel mogelijk behouden van de huidige karakteristieke vorm van het dwarsprofiel*
De Commissie acht een nadere onderbouwing van dit uitgangspunt wenselijk, met name in relatie tot de L- en C-waarden van het profiel (zie ook paragraaf 2.3 van dit advies).
- *goed te beheren en onderhouden taluds*
De Commissie is van mening dat het aanbrengen van een onderhoudstrook onder aan het talud, gelet op het dijkprofiel, niet noodzakelijk is.
- *versterken ecologische verbindingsfunctie dijk*
Versterking van de ecologische verbindingsfunctie van de dijk kan bij voorbeeld door het uitgraven van bijna dichtgeslibde rabatten aan de dijkvoet (LNC-waarden) en door bij de uitvoering van de dijkverbetering met een verdieping en verbreding van de dijksloot mee te nemen.

Verder adviseert de Commissie:

- het volgende ontwerpuitgangspunt toe te voegen¹): aansluiting van de stenen beer in de stadsgracht van Woudrichem met de Groenendijk op de 'hartlijn' van het dijklichaam;
- in het MER aan te geven in hoeverre de randvoorwaarde 'toegankelijkheid van de dijk voor beheer en onderhoud' van invloed is op de te kiezen hellingshoek van de te versterken dijk.

Omdat beheer en onderhoud van de dijktaluds belangrijk is voor de sterkte van het vegetatiedek tegen erosie en voor de natuurwaarde, adviseert de Commissie om alle varianten te voorzien van een beheersvisie voor de dijk²). Hierbij adviseert de Commissie het beheer ondergeschikt te laten zijn aan de uitwerking dan wel vormgeving van de verschillende varianten.

3.2 Varianten

In paragraaf 6.2 van het Globaalplan/Startnotitie wordt voor het dijkversterkingsplan aangegeven welke principe-oplossingen mogelijk zijn. Tevens wordt de inperking hiervan en de selectie van uit te werken varianten gemotiveerd. De Commissie kan zich vinden in deze selectie en adviseert de reeds uitgevoerde selectie van principe-oplossingen voor de volledigheid op te nemen in het MER, bijvoorbeeld in een bijlage.

In het MER dient op basis van een verdere analyse te worden uitgewerkt welke oplossingen voor de dijkversterking het meest relevant zijn en naar welke oplossing de voorkeur uitgaat. In zijn algemeenheid moeten varianten zorgvuldig worden vormgegeven. Dat wil zeggen dat ze gebaseerd moeten zijn op reële ontwerpprofielen: hoogte, vorm (hellingen, bermen) en ruimtebeslag van de versterkte dijk dienen voldoende nauwkeurig te zijn uitgewerkt (en op schaal en in samenhang met de huidige situatie te worden gepresenteerd) om de effecten op de aanwezige LNC-waarden te kunnen beoordelen.

Als op basis van meer gedetailleerde informatie (die ten tijde van het opstellen van het MER wordt gegenereerd) alsnog wordt besloten tot het onderscheiden van deelsecties waarvoor verschillende *varianten* worden uitgewerkt, kunnen dijkversterkings*alternatieven* worden geconstrueerd uit kettingen van varianten. De varianten moeten hierbij zo op elkaar worden afgestemd dat een logisch geheel ontstaat.

In het Globaalplan/Startnotitie zijn drie typen varianten onderscheiden (tracé-varianten, profiel-varianten en kruinhoogte-varianten). De Commissie adviseert om in het MER geen kruinhoogte-varianten (verschillende overslagcriteria) in beschouwing te nemen aangezien middels beheer voldoende invloed is uit te

-
- 1 Dit kan ook door uitbreiding van het op bladzijde 33 van het Globaalplan/Startnotitie genoemde tweede ontwerpuitgangspunt.
 - 2 Overigens heeft de Commissie tijdens haar locatiebezoek op vele percelen kaalvraat ten gevolge van intensieve begrazing geconstateerd, waardoor geen zaadrijping mogelijk is. In een beheersplan dient hier aandacht aan te worden besteed.

oefenen op de erosiebestendigheid van de taludbekleding van het binnentalud (bijvoorbeeld middels een grasmat met hoge natuurwaarden).

Wat betreft het onderscheiden van profiel-varianten adviseert de Commissie voor het hele dijkvak een variant in het projectplan op te nemen waarbij wordt uitgegaan van het bestaande ruimtebeslag. Daarbij kan worden gedacht aan het opnemen van een gedetailleerde kruin (op het basisprofiel van 1:3 een 'top' van 1:2 of 1: 2,5) en/of behoud van het huidige binnentalud. Een dergelijke variant acht de Commissie zeer wel mogelijk³].

Wat betreft het onderscheiden van tracé-varianten wordt, op basis van de visie op hoofdlijnen zoals weergegeven in het Globaalplan/Startnotitie, de relevantie van de uitwerking van een binnendijkse variant voor het volledige dijkvak betwijfeld. Vanwege binnendijkse knelpunten kan er bij een dergelijke variant geen sprake zijn van continuïteit in het dijktracé. Tevens acht de Commissie de aanwezigheid van de buitendijkse beplanting een onvoldoende argument voor het in beschouwing nemen van een binnendijkse variant.

Overigens beveelt de Commissie aan ter zake de ontsluiting van de camping in de uiterwaarde de twee in het Globaalplan/Startnotitie genoemde ontsluitingsmogelijkheden volwaardig als twee varianten in het MER in beschouwing te nemen.

3.3 Alternatieven

De verschillende varianten kunnen worden gecombineerd tot samenhangende dijkverbeteringsalternatieven voor het hele dijkvak, waarin zo nodig mitigerende en compenserende maatregelen zijn opgenomen, alsmede aanbevelingen voor aanleg, beheer en gebruik.

In het MER dient in ieder geval een meest milieuvriendelijk alternatief te worden beschreven. Als het voorkeursalternatief daarvan verschilt moet dat worden aangegeven. Het nulalternatief voor het gehele dijktraject is geen reële optie. Daarom kan worden volstaan met het beschrijven van de huidige situatie en autonome ontwikkeling als referentie voor de dijkverbeteringsalternatieven (zie hoofdstuk 4).

De keuze van de beschouwde alternatieven moet worden gemotiveerd, evenals de selectie van het eventuele voorkeursalternatief. Bij de motivering gaat in het MER vooral de aandacht uit naar de milieuarargumenten.

Om een onderlinge vergelijking mogelijk te maken moeten de te vergelijken alternatieven tot op hetzelfde detailniveau worden uitgewerkt.

3 Met betrekking tot de wens van de gemeente Werkendam om de dijk autoluw te maken (zie inspraakreactie nummer 1 van bijlage 4) stelt de Commissie dat dit kan in combinatie met de uitwerking van een profielvariant binnen het huidige ruimtebeslag. De ontwikkeling van een tuimelkade acht de Commissie in dit kader echter niet noodzakelijk.

Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief is het alternatief waarbij de veiligheids-eisen worden gerealiseerd met een primaire aandacht voor LNC-waarden en het woon- en leefmilieu. Indien zou blijken dat er strijdigheid bestaat tussen de optimalisering van de diverse LNC-waarden onderling of met de overige functies, dan adviseert de Commissie dit conflict via het leggen van verschillende accenten inzichtelijk te maken. In verband met de duidelijkheid voor de besluitvorming is het gewenst om in het MER uiteindelijk slechts één alternatief als het meest milieuvriendelijke aan te wijzen als de keuzen voor landschap, natuur en cultuurhistorie niet blijken samen te vallen, zo nodig door in overleg met het bevoegd gezag gewichten toe te kennen aan de diverse LNC-waarden en de overige functies.

Het meest milieuvriendelijke alternatief moet voorts aan de volgende voorwaarden voldoen:

- het moet realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen;
- het moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu;
- het moet gericht zijn op het zo veel mogelijk voorkomen van nadelige milieugevolgen, dan wel het behalen van een maximale milieuwinst.

Compensatie

Op grond van het Structuurschema Groene Ruimte moet compensatie onderdeel uitmaken van de in een MER te behandelen alternatieven. Onder compensatie wordt verstaan: het creëren van landschap en natuur die vergelijkbaar is met het verloren gegane. De mogelijkheden voor compensatie van verloren gegane landschaps- en natuurwaarden dienen zonnodig te worden beschreven. Compensatie van natuurwaarden is aan de orde bij volledige buitendijkse versterking (verlies oppervlakte uiterwaarden), bij grootschalige verstoring van taluds of wegvallen van mogelijke kwel binnendijks bij natuurgebied. Zie ook het voorlaatste punt van paragraaf 2.4 van dit advies.

4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN MILIEUGEVOLGEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

4.1 Algemeen

De bestaande toestand van het milieu moet worden beschreven voor zover deze door de dijkverbetering wordt beïnvloed. De omvang van het studiegebied wordt bepaald door de te verwachten reikwijdte van de effecten en de wisselwerking met de omgeving. Dit betekent, dat per milieu-aspect de omvang van het studiegebied kan verschillen. Voor zover in het gebied bepaalde autonome ontwikkelingen plaatsvinden, of binnen afzienbare termijn veranderingen kunnen worden voorzien onder invloed van reeds vastgelegd beleid, dient dit bij de beschrijving van de bestaande milieutoestand te worden betrokken.

De Commissie adviseert, waar dat de inzichtelijkheid van de gevraagde informatie bevordert, in het MER duidelijk kaartmateriaal op te nemen.

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen.

- Aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk, permanent, ophefbaar of onomkeerbaar zijn; of ze op korte of lange termijn spelen en in hoeverre cumulatie met andere effecten kan optreden.
- Gegeven de verwevenheid van de LNC-aspecten dienen de te verwachten gevolgen voor het milieu zo veel mogelijk in hun onderlinge samenhang te worden beschreven.
- Aangezien in het onderhavige project naast de negatieve effecten ook positieve milieugevolgen aan de orde kunnen zijn, dienen beide in de effectbeschrijving te worden opgenomen.
- Wanneer een +/-waardering van de te verwachten milieugevolgen wordt gehanteerd, dienen de milieugevolgen ook kwalitatief te worden beschreven.
- De manier waarop de milieugevolgen zijn bepaald en omschreven, dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in een bijlage of door expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal.
- Ter vermijding van overbodige informatie dient de beschrijving van de bestaande situatie van het milieu niet uitgebreider te zijn dan nodig voor een referentie bij het beschrijven van de milieugevolgen.

4.2 Geomorfologie en bodem

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

In het MER dient een beeld te worden gegeven van de geomorfologie en de bodemgesteldheid in het studiegebied (bestaande hoogteverschillen en bodemopbouw), inclusief mogelijke vormen van bodemverontreiniging die van invloed kunnen zijn op de uitvoering van varianten.

Tevens dient een geotechnisch profiel van de ondergrond te worden weergegeven dat ook inzicht biedt in de geohydrologische situatie.

Gevolgen voor het milieu

In het MER dient te worden aangegeven in hoeverre aardkundig waardevolle gebieden worden aangetast door vergraving en in hoeverre aantasting van de geohydrologische situatie zal plaatsvinden.

4.3 Landschap, natuur en cultuurhistorie

4.3.1 Landschap

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

In het MER moet, mede aan de hand van kaarten en schetsen, duidelijk worden gemaakt:

- de landschappelijke hoofdstructuur van het gebied, waarbinnen de dijkverbetering plaatsvindt, met inbegrip van de samenhangen in regionale context;
- de ruimtelijke kwaliteit van de dijk en de sculptuur van de dijk in samenhang met het aanliggende binnen- en buitendijkse gebied en in relatie tot het aansluitende dijkvak ten westen van het onderhavige dijkvak.

De beschrijving in het MER kan grotendeels worden ontleend aan de in het Globaalplan/Startnotitie gepresenteerde gegevens.

Gevolgen voor het milieu

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dient per alternatief te worden aangegeven in hoeverre de visueel-ruimtelijke kenmerken van de dijk en het aanliggende landschap blijven gehandhaafd, dan wel worden gewijzigd, zowel per eventuele deelsectie als voor het gehele dijkvak.

4.3.2 Natuur

Bestaande situatie en autonome ontwikkeling

In het MER dienen per homogeen deeltraject de actuele en potentiële natuurwaarden van binnen- en buitendijkse taluds en aanliggende gronden te worden benoemd.

Met betrekking tot de autonome ontwikkeling dienen ook de te verwachten effecten van het voorgenomen natuurtechnisch beheer te worden aangegeven.

Gevolgen voor het milieu

Voor alle alternatieven dienen in het MER de gevolgen voor de actuele en potentiële natuurwaarden te worden aangegeven.

Aangegeven dient te worden in hoeverre, bij buitendijkse versterking, versterking van de ecologische infrastructuur plaatsvindt (bij voorbeeld door onderhoud/herstel rabatstructuur en verbreden dijksloot). Aandacht dient verder te worden besteed aan de te verwachten effecten van het toepassen van een erosiebestendige grasmat met hoge natuurwaarden en een natuurtechnisch beheer.

4.3.3 **Cultuurhistorisch erfgoed**

Bestaande situatie en autonome ontwikkeling

De beschrijving van de bestaande toestand kan geheel of grotendeels worden ontleend aan het Globaalplan/Startnotitie. De Commissie adviseert de essentie in het MER te beschrijven en daaraan de onderlinge verwevenheid van cultuurhistorische elementen toe te voegen.

Bijzondere aandachtspunten zijn:

- het 'militaire karakter' van de Groenendijk (strak, kaal, geen woon- en verkeersfunctie, hetgeen zeer bijzonder is in het gebied);
- de aanhechting van de Groenendijk aan de stenen beer in de stadsgracht;
- de karakteristieke situering van de bebouwing op bermen.

Gevolgen voor het milieu

Per alternatief dient te worden aangegeven welke patronen en elementen verloren gaan of worden aangetast, wat de waarde daarvan is en op welke wijze cultuurhistorische waardevolle elementen in de nieuwe situatie kunnen worden ingepast.

4.4 **Woon- en leefmilieu**

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

Bij de beschrijving van de bestaande toestand moet aandacht worden gegeven aan het gebruik van de waterkering voor het woon- en leefmilieu, aan de verkeersfunctie en de recreatieve functie van de waterkering over het gehele traject en aan de ligging van bebouwing in buitendijks/binnendijks gebied.

Gevolgen voor het milieu

Bij de beschrijving van de invloed op het woon- en leefmilieu dient te worden ingegaan op:

- hinder/overlast (verkeer, geluid) in de aanlegperiode;
- situaties, waar de waterkering in tuinen en/of belangrijk dichterbij woningen aan komt te liggen;
- de betekenis van wijziging van de verkeersfunctie.

5. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieu-effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling en met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de financiële aspecten van de alternatieven worden betrokken om de realiteitswaarde van de alternatieven beter te kunnen beoordelen. Dit is in het kader van de milieu-effectrapportage echter niet verplicht, maar het maakt de besluitvorming meer inzichtelijk.

6. LEEMTEN IN KENNIS

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieu-effecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

De leemten in kennis en informatie, die van belang zijn voor een goede oordeelsvorming, moeten worden genoemd.

Het doel van deze beschrijving is om een indicatie te krijgen van de volledigheid van de informatie voor de besluitvorming.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre dit de kwaliteit van de besluitvorming beïnvloedt;
- hoe zal worden omgegaan met de beschreven leemten.

7. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Het bevoegd gezag moet bij de besluitvorming een evaluatieprogramma opstellen om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER reeds een aanzet tot een dergelijk evaluatieprogramma geeft.

8. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Voor de overige presentatie beveelt de Commissie het volgende aan:

- het MER beknopt te houden;
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzes onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- (eventueel) kaartmateriaal te voorzien van een leesbare ondergrond met de gebruikte topografische namen en een duidelijke legenda.

9. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming⁴, inclusief de belangrijkste waarden van het milieu in het studiegebied;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste positieve en negatieve effecten voor het milieu bij en na het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- het resultaat van de vergelijking van de alternatieven (zo mogelijk in tabelvorm).

De Commissie beveelt aan ook in de samenvatting goed gebruik te maken van kaarten, figuren en tabellen.

4 Zie de hoofdpunten van dit advies op bladzijde 1.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Dijkverbetering Merwededijk
fase I en II

(bijlagen 1 t/m 4)

Goen

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 3 juni 1996 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Provincie
Noord-Brabant

Provinciehuis
Brabantiaan 1
Correspondentie-adres:
Postbus 93151
6200 MC 's-Herengobosch
Telefax: (073) 612 35 65

Dienst Waterstaat, Milieu en Vervoer

Telefoon (073) 681 28 12

Ons kenmerk: 386706
Uw kenmerk : -
Afdeling : WTR
Doorkiesnr.: 6808162
Bijlagen : 2
Datum : 3 juni 1996
Onderwerp : Startnotitie milieu-effect-
rapportage dijkverbetering
Merwedelijk fase I/II
(Wet milieubeheer artikel 7.12)

De Commissie voor de
Milieu-effectrapportage

Postbus 2345 3500 ST. URRECHT	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen:	4 JUNI 1996
nummer:	024-96
dossier:	792-14m3 IX
kopie naar:	Sc-per-bfbl

Geachte commissie,

Hierbij doen wij u toekomen de Startnotitie van het waterschap Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch, inzake de milieu-effectrapportage voor de verbetering van de dijkvakken Merwedelijk fase I & II.

De Startnotitie is op 31 mei 1996 bij ons ingekomen.

De Startnotitie zullen wij op 5 juni 1996 bekendmaken in het Brabants Dagblad, editie Langstraat en in de Staatscourant. Eén exemplaar van de kennisgeving treft u hierbij aan.

De Startnotitie ligt van 6 juni 1996 tot en met 3 juli 1996 ter inzage. De termijn voor het indienen van schriftelijke reacties loopt eveneens tot en met 3 juli 1996.

Wij verzoeken u ons binnen de voorgeschreven termijn van 9 weken (artikel 7.14 Wet milieubeheer) te adviseren op de te geven richtlijnen inzake de inhoud van het MER. Mocht dit onverhoopt -in verband met de zomervakantie- niet binnen de termijn te realiseren zijn, dan vernemen wij dat graag zo spoedig mogelijk van u.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze
het hoofd van het bureau Waterschappen,

h.o.
mr. J.A. Th.M. de Visser.

Secretariaat:
tel. (073) 681 22 00
fax. (073) 612 42 95

Bij antwoord s.v.p. onderwerp, datum en kenmerk van deze brief vermelden

Bankrekening: ING Rekening nr. 67.45.60.043. Postbank nr. 1070176 t.n.v. Provincie Noord-Brabant

BIJLAGE 2

Openbare kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 105 d.d. 5 juni 1996

Milieu- effect- rapportage

Verbetering dijkvakken Merwedelijk
Fase I en II

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant maken als bevoegd gezag, gelet op artikel 7.12 van de Wet milieubeheer, het volgende bekend.

Het dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch heeft op 31 mei 1996 bij het college van Gedeputeerde Staten een Startnotitie ingediend voor een milieu-effectrapportage (MER). Dit is de eerste stap in de procedure voor het opstellen van een MER, voor de verbetering van de dijkvakken Merwedelijk fase I & II (tussen Sieeuwijk en Woudrichem). Het MER wordt gemaakt om de gevolgen voor het milieu zichtbaar te maken. De Startnotitie moet duidelijkheid geven over de noodzaak van de dijkverbetering, de ontwikkelingen die in het gebied rondom de dijk worden gewenst en de alternatieven die voor de verbetering geselecteerd zijn. De provincie zal het Hoogheemraadschap richtlijnen geven die gebruikt moeten worden bij de verdere uitwerking van deze alternatieven. Dit gebeurt in een projectnota voor de dijkverbetering en in het MER.

Belanghebbenden kunnen inspreken op de nu ingediende Startnotitie. Hun reacties zullen waar nodig verwerkt worden in de richtlijnen die de provincie gaat opstellen. De provincie zal over deze richtlijnen nog geadviseerd worden door de landelijke Commissie MER en door de provinciale Coördinatiecommissie voor dijkverbeteringsplannen (CCD). Deze laatste commissie zal de Startnotitie behandelen in een openbare vergadering die op 30 augustus 1996 zal worden gehouden in het provinciehuis te 's-Hertogenbosch. Nadere informatie over deze vergadering is te verkrijgen bij de heer J. Sonnevijle, tel. 073 - 6608162.

De Startnotitie ligt vanaf 6 juni 1996 gedurende vier weken op werkdagen ter inzage in:

- het gemeentehuis van Woudrichem;
- het gemeentehuis van Werkendam;
- de bibliotheek van het Provinciehuis te 's-Hertogenbosch;
- het kantoor van het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch te Woudrichem.

Schriftelijke opmerkingen over de Startnotitie kunnen gedurende de periode van terzakegelegd, dus tot en met 3 juli 1996, worden ingezonden aan:

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
Dijkverbetering Merwedelijk fase I & II,
Postbus 90151, 5200 MC 's-Hertogenbosch.
Dagene die opmerkingen inzendt kan verzoeken zijn persoonlijke gegevens niet bekend te maken.

Meer informatie over de Startnotitie is te krijgen bij het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch, tel. 0183-305050, of bij de provincie Noord-Brabant, de heer J. Sonnevijle, tel. 073-6608162.

In deze fase van de procedure kunnen alleen opmerkingen gemaakt worden over de op te stellen richtlijnen. De Projectnota/MER wordt daarna geschreven aan de hand van deze richtlijnen. Te zijner tijd zal deze ter inzage gelegd worden, samen met het voorstel voor de dijkverbetering van het Hoogheemraadschap.

's-Hertogenbosch, juni 1996

Provincie Noord-Brabant

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Dagelijks Bestuur van Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch

Bevoegd gezag: College van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

Besluit: goedkeuring van het plan tot dijkverbetering volgens de Wet op de Waterkering

Categorie Besluit m.e.r.: 12.1

Activiteit: verbetering van de dijkvakken Merwededijk fase I en II van de linkeroever van de Boven-Merwede (tussen Sleenwijk en Woudrichem)

Procedurele gegevens:

kennisgeving start procedure: 5 juni 1996

richtlijnenadvies uitgebracht: 14 augustus 1996

Samenstelling van de werkgroep:

ing. D. Hamhuis

drs. J.A.A.M. Leemans

ing. E.M. Mastenbroek (voorzitter)

ir. D.C. van Ooijen

drs. L. Prins

Secretaris van de werkgroep: drs. M.S. Deimel

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	960703	Burgemeester en wethouders van Werkendam	Werkendam	960708
2.	960701	N.V. Nederlandse Gasunie	Groningen	960708
3.	960702	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	960708
3a.	960709	Idem	Idem	960708